

باشاعران عراق

عبد‌الوهاب البیاتی

دیوارهای شهر به من گفتند
یا‌تورا فراموش کنم ویا بمیرم
ما را اجز عشق آرام نمی‌بخشد
پس باید این دل سکوت کند
آسمان، در تبعید گاه من
و در شهر می‌بارد
نه از تو خبر تازه‌ای دارم، نه نامه‌ای
هدیه من برای تو
که شعله آتش کوچک منی
دو بوسه است
پس باوجود ندان‌های زمین
دست‌را به‌سوی من دراز کن
دو دست‌را.
چرا که من غمگینم
و آسمان در دل و در شهر می‌بارد.

***

لطیف‌هملت

هر گاه نقش کبوتری را کشیدی
درختی برایش مه‌پا کن
تالانه‌اش را روی آن بسازد.
نقش کوهی را که کشیدی
برفی نیز روی آن بباران و بباران
تا تنها نباشد.
نقش رودی را که کشیدی
دوماهی نیز در آن را ه‌کن
تا حوصله‌اش سر نرود.
نقش کودکی را که کشیدی
کیفی پر از کتاب بر شاه‌هایش بیاویز
تا تفتنگ به‌دوش گرفت‌ن را یاد نگیرد
درخت خشکی را نیز که بریدی
از آن قلمی بساز
نه قنداق تفتنگ و قفس
تا پرند ه‌ها
آزرده نشوند و کوچ نکنند.

***

بدر شاكر السیاب

چشمانت جنگلی از درختان نخلند
در سپیده‌دمان
یا دیوان بلندند
که ماه از آن طلوع می‌کند
وقتی چشمانت برق می‌زند، از تاک‌ها برگ
می‌روید.
و نورها می‌رقصدن مثل نقش ماه در آب
وقتی باروبی در آب تکان می‌خورد
و آب را به لـرزه می‌اندازد
در آن هنگام، گویی نبض ستارگان است
که در ژرفای چشمانت می‌تپد
و در فضای مه‌آلود انده شناورند.
چشم‌هایت مثل دریایی که دست غروب
لمسش کند
پراز لرزش پاییز و گرمای زمستانند
پراز نور و مرگ و تاریکی
و لرزش اشک‌ها
که بر روجم فرو می‌ریزد
همه این‌ها لذتی است سرکش که آسمان را در
آغوش می‌کشد
مانند شیفتگی کودکی که از ماه می‌ترسد
در این زمان، رنگین کمان‌ها بر می‌نوشند
و قطر قطره در باران ذوب می‌شوند.
قیقه‌قه کودگان در باغ‌های انگور
که سکوت گنجشک‌ها بر درخت‌ها را به هم
می‌زند.
سرود باران، قطره، قطره، قطره می‌بارد
آسمان خمیازه می‌کشد
و ابرها سنگینی اشک‌هایشان را فرو می‌بارند
مثل کودکی که پشش از خواب در جست‌وجوی
مادر، هذیان می‌گوید
اما او را نمی‌یابد و در خواشش خود اصرار
می‌ورزد
به‌اومی گویند مادر ت
فردا باز خواهد گشت.
به‌یقین باز خواهد گشت!
دوستانش نجواکنان می‌گویند:
مادرش آن جاست.
کنار آن تپه، برای همیشه آرمیده است.
خاک می‌خورد
و باران می‌نوشد.
مثل ماهیگیر اندوهگینی
که تورهایش را بر می‌چیند
و به‌آب‌ها و سرنوشت خویش نفرین می‌فرستد.
هنگامی که ماه، فرو می‌افتد
آواز می‌پیچد
قطره، قطره، قطره
باران، باران، باران

دلاویزترین آوازهای ایرانی از متولد اول دی

در زادروز استاد محمد نوری که از عمق جان برای ایران می‌خواند، کارنامه هنری پُربار او را بازخوانی کرده‌ایم

الهه آرانیان

calture@khorasannews.com

بر این، به نوشتن و ترجمه مقاله و سرودن شعر هم مشغول بود. از این خواننده شاخص ایرانی، حدود ۱۰ آلبوم موسیقی به جا مانده که عبارتند از: «جان مریم»، «در شب سرد زمستانی»، «آوازهای سرزمین خورشید»، «دلاویزترین»، «در ماه باران»، «چاودانه با عشق»، «شکوفه خاطرات»، «چراغی در افق»، «شکوفه در شکوفه» و «جلوه‌های ماندگار».

■ **ادای دین محمد نوری به پدر شعر نو فارسی**
«در شب سرد زمستانی»، اولین آلبوم محمد نوری پس از انقلاب اسلامی است که در سال ۱۳۶۸ منتشر شد. ویژگی مهم این آلبوم، ادای دین محمد نوری به نیما یوشیج، پدر شعر نو فارسی است. او شعر هر ۱۲ قطعه این آلبوم را از میان اشعار نیما یوشیج انتخاب کرده: «در شب سرد زمستانی»، «داستان زندگی من»، «قو»، «بر سر قایقش»، «تورا من چشم در راهم»، «از دور»، «داستانی نه تازه»، «هنگام که گریه می‌دهد ساز»، «ری‌را»، «پدرم»، «خانه‌ام ابری است» و «اجاق سرد». آهنگ ساز این آلبوم فریبزر لاجینی است و حضور احمد رضا احمدی، شاعر معاصر به عنوان دکلمه‌خوان هم از دیگر ویژگی‌های آلبوم «در شب سرد زمستانی» است.

■ **محبوبیت قطعه «ایران ایران»، پس از ۱۱ سال**
سازمان صدا و سیما در سال ۱۳۸۵، یعنی چهار سال پیش از درگذشت استاد محمد نوری، او را به عنوان چهره ماندگار فرهنگ و هنر ایران برگزید. این خواننده در سال ۱۳۷۸ هم از جشنواره مهر، جایزه خورشید طلایی را دریافت کرد. همچنین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و شورای عالی ارزیابی کشور به وی مدرک درجه یک هنری اعطا کرد. در ماندگاری آثار استاد نوری، به ویژه قطعه‌های

ملی و میهنی او همین بس که در نظر سنجی شبکه رادیویی صبا در بهمن سال گذشته، ترانه «ایران ایران» این خواننده به عنوان ماندگارترین آهنگ با محوریت ایران معرفی شد. در این نظر سنجی قطعه‌های «ایران جوان» با صدای شهرام ناظری، «ایران من» با صدای همایون شجریان، «وطن» با صدای علیرضا عصار، «وطنم ایران» با صدای محمد معتمدی، «خلیج ایرانی» با صدای محسن چاوشی، «ایران» با صدای مجید اخشابی «ایران وطن من» با صدای روزبه نعمت‌اللهی هم حضور داشتند.

■ **ریشه‌های ایرانی آثار نوری**
فریبزر لاجینی، موسیقی‌دان و آهنگ ساز پیش کسوت که از دوستان و همکاران استاد محمد نوری بوده، درباره این خواننده می‌گوید: «نوری از همان دهه ۴۰ سبک ویژه و زیبایی خودش را

داشت و بسیاری از جوانان و نوجوانان از جمله من را جذب صدایش کرده بود. در آن سال‌ها موسیقی پاپ تازه جایش را در ایران باز کرده بود و خواننده‌های انگشت‌شماری فعالیت می‌کردند. در این میان نوری چون به سراغ سبک‌های جاز، بلوز یا مشابه آن‌ها نرفته بود، با دیگران تفاوت داشت. نوری به زبان انگلیسی تسلط داشت و برخلاف خیلی‌ها آثار غربی را گوش می‌کرد و به خوبی می‌شناخت. البته این تنها یک وجه کارش بود. آن چه به ترانه‌های او شخصیت می‌داد، ریشه‌های ایرانی‌اش بود. نوری

ظهور شخصیت‌های شاهنامه در رمان‌های فارسی

گفت‌وگو با دکتر اعظم نیک‌خواه‌فاردقی

نویسنده کتاب تازه منتشر شده «از شاهنامه تارمان» درباره این اثر

یکی از تازه‌ترین کتاب‌هایی که این روزها در حوزه ادبیات فارسی منتشر شده، کتاب «از شاهنامه تا رمان» نوشته دکتر اعظم نیک‌خواه‌فاردقی با مقدمه دکتر محمدجعفر باقایی است. این کتاب ورود شخصیت‌های شاهنامه فردوسی به رمان‌های فارسی را از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۰ بررسی کرده و کنش اجتماعی، دغدغه‌ها و مواضع فکری نویسنده‌های این آثار را نشان داده‌است. در ادامه گفت‌وگوی ما را با نویسنده این کتاب ارزشمند که جایش در حوزه مطالعات و پژوهش‌های ادبی بسیار خالی بوده، می‌خوانید.

■ **کتاب «از شاهنامه تارمان» از چه می‌گوید؟**

این کتاب از رسالت اجتماعی ادبیات می‌گوید. از این که رسالت ادبیات صرفاً ایجاد لذت ادبی نیست. ادبیات و ادبیاتی‌ها دغدغه دارند. مگر می‌شود نویسنده یا شاعری در انزوا و خلوت خودش بدون هیچ توجهی به جامعه خود و مسائل مربوط به آن، به خلق اثرش بپردازد؟ در این کتاب سعی کرده‌ام با بررسی چرایی وجود کنشگران شاهنامه در برخی رمان‌های فارسی، مواضع و دغدغه‌های فکری و اجتماعی نویسندگان آن‌ها را نشان دهم. به عنوان نمونه، ما در رمان با محوریت تهیمینه داریم، یکی قصه تهیمینه نوشته محمد محمدعلی و دیگری، تهیمینه نوشته نادعلی همدانی. هر دو ی این رمان‌ها در یک برهه زمانی چاپ شده‌اند. چرا تهیمینه محمدعلی تهیمینه بودن را انکار می‌کند و تصمیم می‌گیرد سنت شکن باشد؟ حتی اسمش را هم عوض می‌کند. شخصیت سیروس زابلی که در واقع همان رستم زابلی است، چرا در این رمان به شخصیتی ضعیف و منفعل تبدیل شده؟ تهیمینه نادعلی همدانی چرا به رغم تهیمینه محمدعلی، به زنانگی‌اش معتزض نیست؟ در همین رمان نادعلی همدانی، چه اتفاقی می‌افتد که گردآفرید از پهلوانی و جنگاوری‌اش ناراضی است و تصمیم می‌گیرد لباس جنگ را کنار بگذارد و فقط مادر و همسر باشد؟ در رمان به هادس خوش‌آمدید، نوشته بلقیس سلیمانی، رودابه داریم، اما چه اتفاقی می‌افتد که کنش‌های این رودابه کاملاً عکس و در تضاد با رودابه شاهنامه است. در رمان سهراب کشان داستان رستم و سهراب تکرار می‌شود؛ اما چرا این بار پیروز میدان سهراب است؟ من در این رمان پاسخ این پرسش‌ها را در بافت سیاسی – اجتماعی جامعه تولید متن کاویده‌ام.

■ **ایده نوشتن کتاب از کجا شکل گرفت؟**

این کتاب در اصل رساله دکتری من است. چند سال پیش که قرار بود، پیشنهاد موضوع، رساله را انتخاب کنم و بنویسم، موضوعات مختلفی در ذهنم می‌چرخید. از طرفی، نظریه زده شده بودم. هر کدام از پژوهش‌های چاپ‌شده را که مطالعه می‌کردم، نام یک نظریه را بر پیشانی‌اش می‌دیدم. پژوهش‌های این چنینی بدنیستند؛ اما چیزی که من در بیشتر آن‌ها می‌دیدم، استفاده سطحی ناقصی

ادب و هنر

یادمان

**تشبیع پیکر راوی
رشادت‌های رزمندگان**

پیکر سید ابوالفضل کاظمی، جانباز و راوی رشادت‌های رزمندگان هشت‌سال دفاع مقدس بر دستان دوستان اوششیع شد. به گزارش ایران‌پیکر جانباز دفاع مقدس، سید ابوالفضل کاظمی روز گذشته پس از تشبیع، برای خاکسپاری به بهشت زهرا (س) منتقل شد. سید ابوالفضل کاظمی از رزمندگان دفاع مقدس و فرمانده گردان میثم که در بستر بیماری بود، ۲۸ آذر ۱۴۰۱ آسمانی‌شد. وی از ناشناخته‌ترین رزمندگان و فرماندهان دفاع مقدس بود. «کوچه نقاش‌ها» مجموعه خاطرات سید ابوالفضل کاظمی است که توسط ار حله صبور ی گردآوری و تدوین شده‌است. این کتاب، روایت خاطرات کاظمی در دوران جنگ تحمیلی از زبان خودش است.

موسیقی

هنرمندان جوان عجله در ساخت اثر را کنار بگذارند

یک آهنگ‌ساز ورهبر ارکستر گفت: متأسفانه بیشتر کارها سفارشی شده‌است و به همین دلیل است که آهنگ‌سازان برای ساخت اثر زمان نمی‌گذارند. هنرمندان جوان برای خلق آثار ماندگار باید عجله در ساخت اثر را کنار بگذارند. لوریس چکنارویان به‌خبرگزاری صبا گفت: هنرمند باید با اثر خود ارتباط برقرار کند و برای ساخت باید وارد دنیای آن هنر شود. وی تأکید کرد: اگر می‌خواهیم اثری ماندگار شود باید ماه‌ها یا سال‌ها کار کنیم. آثار برتر دنیا هم به همین شکل ماندگار شده‌است و آهنگ‌سازان بزرگ دنیا سال‌ها به آن اثر فکر کرده‌اند و شاید از ساخت چندین اثر منصرف شده‌اند و در نهایت یک اثر خارق‌العاده ساخته‌اند که اکنون ارکسترهای بزرگ دنیا آن را اجرا می‌کنند. چکنارویان خاطر نشان کرد: هنرمندان جوان باید عجله در ساخت اثر را کنار بگذارند و تنها از این طریق امکان‌پذیر است که بتوانند آثار مناسبی ارائه دهند.